

Leeuwarden in Europa 2023

Monitoring Europese projecten Gemeente Leeuwarden

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Europese lobby- en netwerkactiviteiten in 2023	4
3. Opbrengsten Europese samenwerkingsprojecten in 2023	6
3.1 Feiten en cijfers Europese projecten	6
3.2 Inhoudelijke opbrengsten Europese Samenwerking	9
4. Interne organisatieontwikkeling in 2023	11
5. Conclusie en vooruitblik	12
Bijlage 1. Looptijd van de projecten	13
Bijlage 2: Overzicht van Europese projecten gemeente Leeuwarden	14
Een Groen-Blauw Leeuwarden	14
IB Green	14
Water Warmth	14
Path2LC (in 2023 afgerond)	15
FLEXPOSTS	15
Water4All	16
Goed Leven in Leeuwarden	16
SCEPA	16
Active Cities	17
Economisch Sterk Leeuwarden	17
BeCultour (in 2023 afgerond)	17
Craft Cities	18
Giggin' Policy	18
UpGradeSME (in 2023 afgerond)	19

1. Inleiding

Begin 2022 is de 'Europa Agenda: Leeuwarden in Europa' door het college vastgesteld. De Europa Agenda beschrijft onze strategische keuzes en inzet met betrekking tot Europese projectverwerving en Europese lobby. Om de opbrengsten van Europese samenwerking in kaart te brengen, monitoren we onze inzet richting Europa jaarlijks, voor het eerst in 2022. In dit monitoringsrapport over 2023 willen we de voortgang op de volgende elementen in kaart brengen:

1. Organisatorische ontwikkeling
2. Europese lobby
3. Europese projectontwikkeling

Dit monitoringsrapport monitort dezelfde elementen als het rapport uit 2022, maar beschrijft daarnaast ook de gevoerde Europese lobbyactiviteiten en doorgemaakte organisatorische ontwikkeling, welke beiden randvoorwaarden zijn voor Europese projectontwikkeling. Door al deze elementen te monitoren, maken we inzichtelijk wat Europese samenwerking in brede zin voor de gemeente Leeuwarden betekent en wat het haar oplevert. De resultaten van deze monitoring geven de gemeente aanknopingspunten om haar inzet richting Europa bij te sturen en te verbeteren.

Leeswijzer

Dit rapport is als volgt ingedeeld. Hoofdstuk 2 beschrijft de lobby- en netwerkactiviteiten van het afgelopen jaar. In hoofdstuk 3 worden de opbrengsten van Europese projecten voor de gemeente beschreven, waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen financiële en inhoudelijke opbrengsten. In het vierde hoofdstuk wordt beschreven welke organisatorische ontwikkelingen hebben plaatsgevonden om het ontwikkelen en uitvoeren van Europese projecten mogelijk te maken (en te houden). Er wordt afgesloten met een conclusie en vooruitblik op 2024.

2. Europese lobby- en netwerkactiviteiten in 2023

Gunstig Europees beleid, passende Europese subsidieprogramma's en internationale zichtbaarheid zijn voorwaardelijk voor de ontwikkeling van impactvolle Europese projecten. Daartoe is het belangrijk dat Leeuwarden actief lobbyt bij Europese instellingen en zorgt dat zij zichtbaar blijft op Europese podia. Gemeente Leeuwarden is onderdeel van het samenwerkingsverband Sterk Noord Nederland (SNN), dat bestaat uit de provincies Drenthe, Groningen en Fryslân en de vier grote Noordelijke steden (Assen, Emmen, Groningen en Leeuwarden). SNN is verantwoordelijk voor de belangenbehartiging/lobby van Noord Nederland in Brussel. Echter, SNN behartigt alleen collectieve Noordelijke belangen, geen individuele belangen van provincies en steden. Gemeente Leeuwarden voert daarom op thema's waar SNN niet op lobbyt ook haar eigen lobby richting verschillende Europese instellingen. Dat doen we individueel, maar vaak ook via Europese netwerken waar wij lid van zijn. De resultaten van deze lobby zijn vaak pas op langere termijn zichtbaar en laten zich lastig meten, daarom beperken we ons in dit hoofdstuk tot het benoemen van onze individuele lobby- en netwerkactiviteiten van 2023.

Collegebezoek aan Brussel en deelname EWRC

In januari 2023 is een afvaardiging van het college en de directie afgereisd naar Brussel. Doelstelling van dit bezoek was om de bestuurders en de directie kennis op te laten doen m.b.t. Europese kansen die spelen op thema's uit de Europa Agenda, en om Leeuwarden duidelijk te positioneren bij relevante spelers uit het Europese speelveld. In samenwerking met ons NG4 EU Office zijn gerichte gesprekken georganiseerd op de thema's New European Bauhaus, de Green Deal, European Year of Skills, European Youth Capital en mobiliteit. In oktober heeft op basis van dezelfde thema's een delegatie van het college en de directie deelgenomen aan de European Week of Regions and Cities (EWRC).

Ontvangst delegatie Europese Commissie en Mohammed Chahim op het thema regionale innovatie ecosystemen

In maart is een delegatie van de Europese Commissie (DG Research and Innovation) ontvangen op de WaterCampus en het stadhuis. De Commissie bracht dit bezoek om vanuit de praktijk te horen hoe zij regionale innovatie ecosystemen beter kan ondersteunen en met elkaar kan verbinden. Gemeente Leeuwarden heeft samen met de provincie Fryslân en de Watercampus ons regionale ecosysteem gepositioneerd als een goed voorbeeld en gelobbyd voor goed op elkaar afgestemde financieringsinstrumenten (regio, rijk en Europa) die ook de basisinfrastructuur financieren; regelvrije ruimtes waarin nieuwe toepassingen getest kunnen worden en aanpassingen in specifieke regelgeving binnen de circulaire (watertech) economie. In september werd Europarlementariër Mohammed Chahim met dezelfde lobbydoelstellingen ontvangen.

Presentatie tijdens het Small & Medium-sized Cities forum

In juni heeft de gemeente Leeuwarden samen met CIV Water (onderdeel van de WaterCampus) een presentatie gegeven aan andere middelgrote Europese steden tijdens de Small and Medium-sized Cities Forum, mede georganiseerd door het NG4 EU Office. Daar hebben zij gezamenlijk het belang van passend beroepsonderwijs in de watertechnologie-sector benadrukt, met als doel internationale partners te vinden voor verdere Europese projectontwikkeling op dit thema.

Lobby Sociaal Klimaatfonds

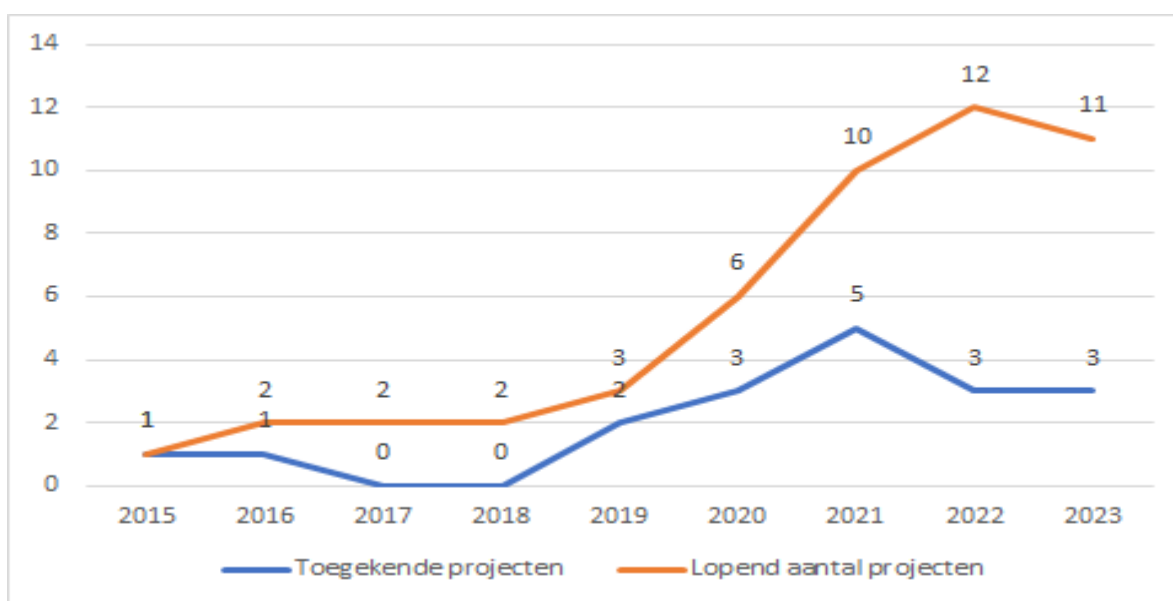
In 2023 zijn we gesprekken gestart met de gemeente Assen om gezamenlijk op te trekken in de lobby richting het Rijk m.b.t. de verdeling en de inzet van de Europese middelen uit het Sociaal Klimaatfonds.

3. Opbrengsten Europese samenwerkingsprojecten in 2023

Met het opstellen van de Europa Agenda hebben we een proces in gang gezet waarbij we gericht proberen Europese samenwerking bij te laten dragen aan het realiseren van onze eigen beleidsambities, waarbij de focus moet liggen op grotere en impactvolle samenwerkingsprojecten met een langere looptijd. In dit hoofdstuk worden de feiten en cijfers en inhoudelijke opbrengsten van Leeuwardens Europese projecten uit 2023 gepresenteerd. Uitgezonderd daarbij zijn de projecten uit Europese fondsen die nationaal worden verdeeld en uitgevoerd, zoals het Europees Sociaal Fonds (ESF+), het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO, Interreg uitgezonderd) en het Just Transition Fund (JTF). In de Europese projectontwikkeling werken wij nadrukkelijk samen met het EuropaPact Fryslân (welke in 2023 twee projectontwikkelingsvouchers t.w.v. in totaal €80.000 aan Leeuwarden heeft verstrekt) en het NG4 EU Office in Brussel.

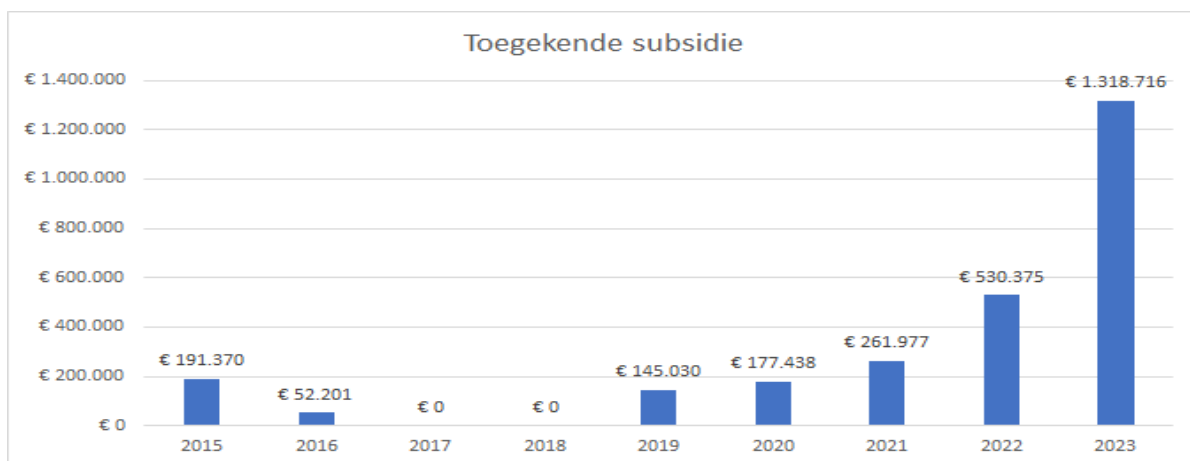
3.1 Feiten en cijfers Europese projecten

Figuur 1 laat het aantal lopende projecten én het aantal toegekende projecten per jaar zien. In 2023 zijn 3 nieuwe Europese projecten toegekend. Dit aantal komt overeen met het aantal goedgekeurde projecten in 2022. Met deze 3 nieuwe projecten komt het aantal lopende projecten op 11, en blijft daarmee aanzienlijk hoog. Voor de looptijd van de huidige projecten, zie bijlage 1.

Figuur 1: Aantal Europese projecten per jaar

In de Europa Agenda beschrijven we de behoefte om Europa in te zetten voor de grotere gemeentelijke uitdagingen. Dat vertaalt zich o.a. in focussen op het werven van grotere projecten met een langere looptijd en meer budget. Deze aanpak begint zich reeds uit te betalen. Ondanks het feit dat er dit jaar evenveel subsidies zijn toegekend als afgelopen jaar, is de totale hoogte van de toegekende subsidies dit afgelopen jaar namelijk sterk toegenomen (figuur 2). De bedragen per project stijgen dus aanzienlijk. Zo werd er in 2021 gemiddeld ongeveer €52.000 per project aan subsidie opgehaald; in 2023 is dat ongeveer €440.000. Ook ten opzichte van 2022, waarin ook drie projecten zijn toegekend, is er dit jaar meer dan twee keer zo veel subsidie per project toegekend. Hogere subsidiebedragen zijn geen doel op zich, maar het illustreert wel dat er meer impact gemaakt kan worden en dat de projecten beter aansluiten op de grote uitdagingen van de gemeente. Wij weten de EU steeds beter in te zetten om een bijdrage te leveren aan de grote transitie en uitdagingen van de gemeente, en het Team EU is intern steeds beter aangehaakt op de grote vraagstukken.

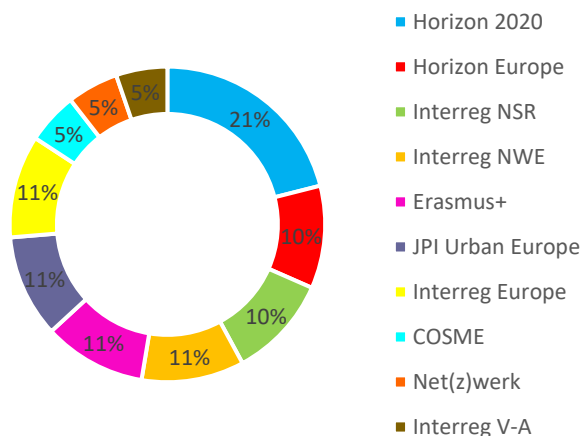

Figuur 2: Totale hoogte Europese subsidies gemeente Leeuwarden 2015-2023

Om context te schetsen voor het aantal goedgekeurde projecten, verwijzen we u naar bijlage 1, waarin de looptijden voor de huidige projecten te zien zijn. Deze grafiek maakt duidelijk dat een beperkt aantal toegekende projecten niet persé een daling in Europese activiteiten hoeft te betekenen, omdat het aantal lopende projecten ongeveer gelijk blijft. De projecten die nu lopen zijn vooral lang lopende projecten. Daarom zal het ook in de toekomst aannemelijk zijn dat er geen grote groei zal plaatsvinden op het aantal toegekende projecten per jaar, omdat het merendeel van de werkzaamheden al besteed wordt aan de reeds lopende projecten. Groei in het aantal projecten toegekende projecten is ook geen doelstelling op zich; in de Europa Agenda sturen we op deelname in Europese samenwerkingsprojecten om onze eigen beleidsdoelstellingen sneller, beter en effectiever te behalen.

Diversiteit aan subsidieprogramma's

De gemeente maakt gebruik van een grote diversiteit aan fondsen en programma's. Figuur 3 laat zien in welke subsidieprogramma's de gemeente actief is. Door in te zetten op diverse fondsen, bouwen we kennis en expertise m.b.t. meerdere subsidieprogramma's op. Ieder fonds heeft haar eigen doelstelling; er wordt nadrukkelijk per thema en ambitie gekeken naar de toepasbaarheid van een fonds. Daarbij is op te merken dat wij steeds meer ervaren worden in Interreg programma's, waar wij ook goede resultaten mee weten te bereiken. In 2023 hebben wij één Interreg North Sea Region en twee Interreg North West Europe projecten toegekend gekregen.

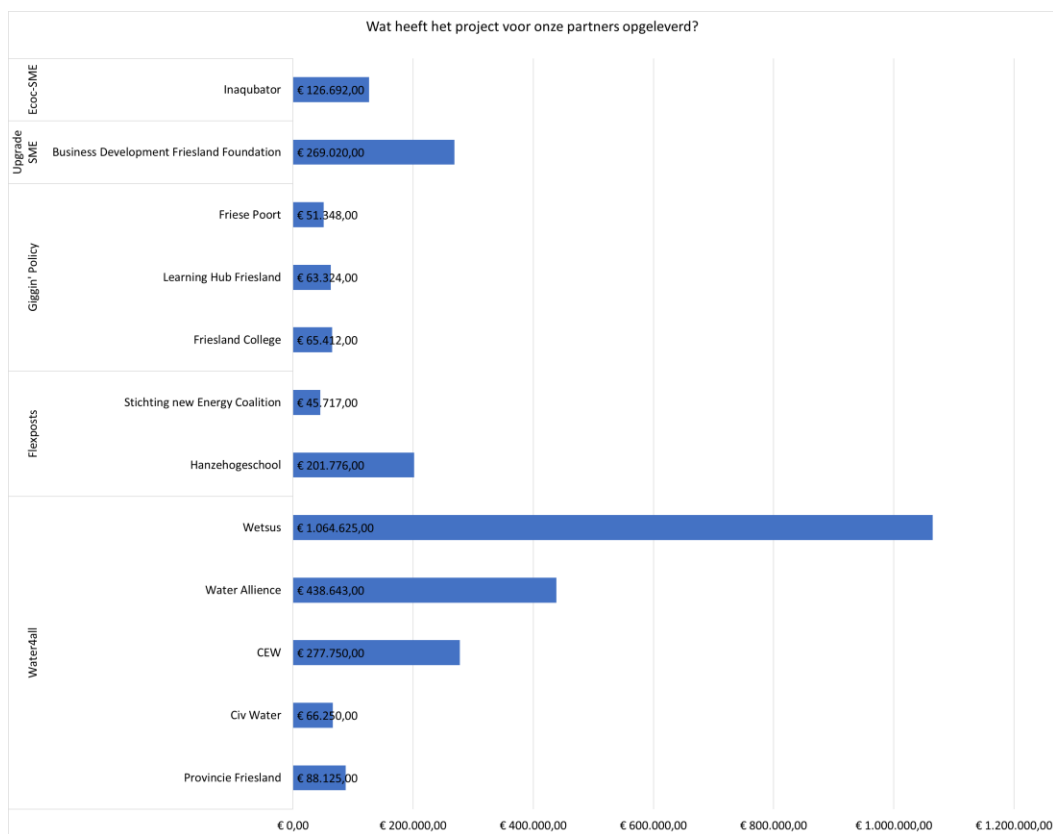

Figuur 3: verdeling EU-projecten naar subsidieprogramma, 2015-2023

Deze programma's bieden flexibiliteit en de mogelijkheid om zowel onderzoek als fysieke investeringen te doen. Dit past bij de rol en ambities van de gemeente en haar medewerkers. In de toekomst willen wij ons ook meer gaan richten op het LIFE, een programma dat nadrukkelijk kansen biedt voor investeringen in projecten rondom circulaire economie, energietransitie en klimaatadaptatie. We bouwen hier nu ervaring mee op en er is één LIFE-aanvraag in ontwikkeling.

Toegevoegde waarde voor lokale partners

Dit jaar rapporteren wij ook voor het eerst over de spill-over effecten van onze Europese samenwerkingsprojecten naar lokale partners. De gemeente probeert actief lokale partners te betrekken in Europese projecten betrekken wanneer dat passend is. Omgekeerd vragen lokale partners ook regelmatig aan de gemeente om deel te nemen aan een Europees project. In figuur 4 zijn per project waar de gemeente Leeuwarden met lokale partners in deelneemt de toegekende subsidiebedragen voor lokale partners te zien. Dit zijn vaak kennisinstellingen of lokale samenwerkingsverbanden. Naast de financiële voordelen die Europese projecten de gemeente en haar partners oplevert, zal verderop in dit hoofdstuk ook geïllustreerd worden dat Europese projecten bijdragen aan een betere lokale samenwerking

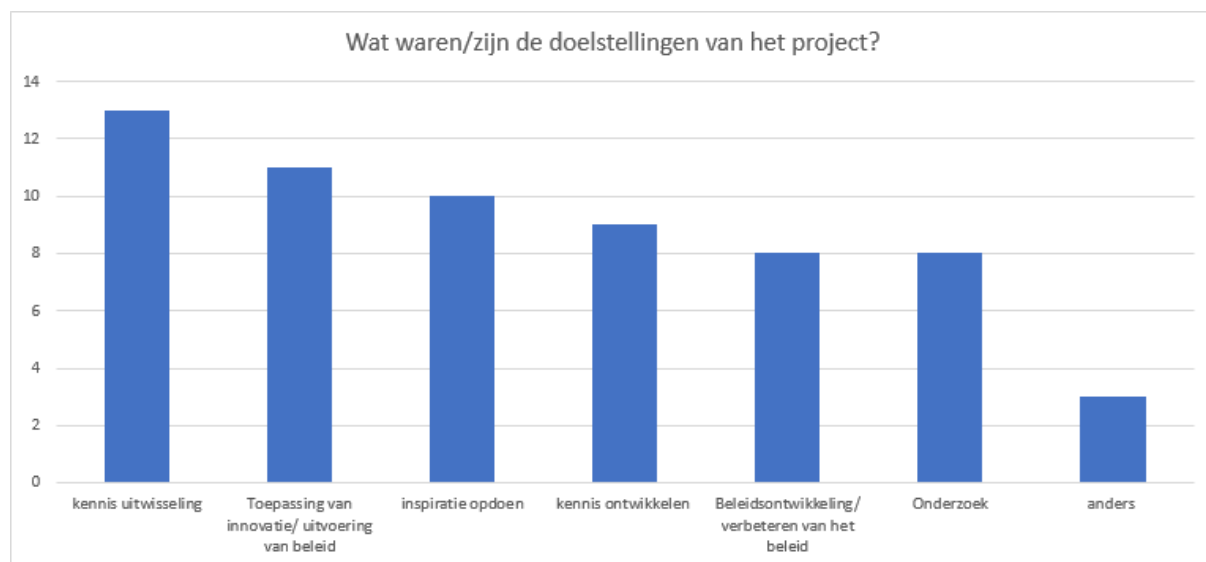
Figuur 4: Subsidiebedragen voor lokale partners in projecten waar gemeente Leeuwarden in deelneemt

3.2 Inhoudelijke opbrengsten Europese Samenwerking

Uitgangspunt van de Europa Agenda is dat Europese projecten bijdraagt aan het realiseren van lokale beleidsdoelstellingen. Om te monitoren in welke mate dit het geval is, zijn individuele interviews met alle 16 beleidsmedewerkers die dit jaar hebben gewerkt aan Europese projecten afgenomen. Aan elke medewerker is een zelfde set aan vragen gesteld. De vragen die zijn gesteld geven inzicht over de mate waarin Europese projecten bijdragen aan de gemeentes beleidsdoelstellingen. In bijlage 2 vindt u een beschrijving van alle Europese projecten waarin de gemeente Leeuwarden partner is.

Type en doelstelling van de projecten

De lopende projecten van 2023 hebben gevarieerde doelstellingen, maar de antwoorden die het vaakst genoemd werden richten zich op het ontwikkelen / uitwisselen van kennis, beleidsontwikkeling en het toepassen van innovaties. Opvallend is dat in 2023 significant meer medewerkers (11 van de 16) hebben aangegeven dat hun Europese project als doel heeft om innovatie toe te passen en beleid uit te voeren. Hiermee is duidelijk dat het doen van fysieke investeringen een hogere prioriteit heeft gekregen. In 2022 was dit nog 1 op de 10 die medewerkers die dit zelfde aangaf. Daaraan is te zien dat de focus van Leeuwarder Europese projecten verschuift van kennis delen naar kennis delen én toepassen. Dit is in lijn met de strategische keuze die gemaakt is te focussen op grotere en impactvollere projecten.

Figuur 5: Doelstellingen van de Europese projecten (meerdere antwoorden per projectmedewerker mogelijk)

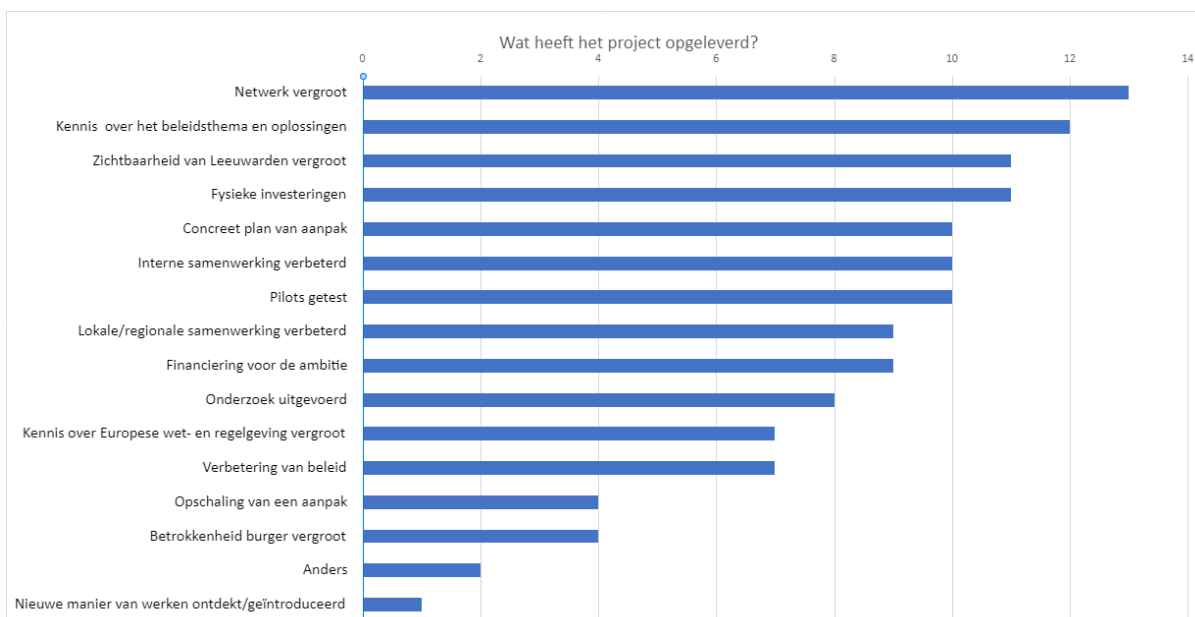
Bijdrage aan beleidsdoelstellingen

In figuur 6 valt af te lezen in welke mate projectmedewerkers vinden dat hun Europese project bijdraagt aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Een groot deel (10 van 16) van de projectmedewerkers geeft aan te vinden dat hun project erg bijdraagt aan het realiseren van hun doelstellingen. Uit de interviews kwam naar voren dat de beleidsmedewerkers de Europese projecten zien als een verrijking van hun dagelijkse werkzaamheden. Meerdere medewerkers gaven daarbij aan graag te zien dat Europese projecten structureel onderdeel worden van hun werkzaamheden, omdat het naar eigen zeggen unieke mogelijkheden voor kennisontwikkeling en beleidsimplementatie biedt.

Figuur 6: In welke mate draagt het Europees project bij aan het realiseren van de beleidsdoelen? (1 = helemaal niet, 5 =

Wanneer projectmedewerkers wordt gevraagd wat hun Europese project tot nu toe concreet heeft bijgedragen aan het realiseren van beleidsambities, wordt een brede variëteit aan opbrengsten benoemd. Figuur 7 laat zien welke opbrengsten de projectmedewerkers het vaakst hebben genoemd. Daarbij is opvallend dat er veel bijvangsten te zien zijn, die vaak niet als hoofddoel van een Europees project zijn genoemd. Denk daarbij aan een vergroot netwerk en een verbeterde interne en lokale samenwerking. De vergrote zichtbaarheid van Leeuwarden is een belangrijk instrument in het ontwikkelen van toekomstige Europese projecten.

Figuur 7: Opbrengsten van de Europese projecten van 2023

4. Interne organisatieontwikkeling in 2023

Voorwaardelijk voor het ontwikkelen en uitvoeren van Europese projecten is dat de gemeentelijke organisatie de juiste mensen en middelen in huis heeft. Daarom zet Team Europa samen met verschillende managementslagen en stafafdelingen in op organisatieontwikkeling. Het doel daarbij is dat ervoor te zorgen dat de organisatie haar medewerkers beter faciliteert in het deelnemen aan Europese projecten, en medewerkers persoonlijk de juiste vaardigheden ontwikkelen om effectief in Europa aan de slag te kunnen. In 2023 hebben op dit vlak een drietal ontwikkelingen plaatsgevonden, welke allen hieronder kort beschreven worden.

Versteving van financieel administratieve ondersteuning

Een belangrijk onderdeel van de uitvoering van Europese projecten is de (half)jaarlijkse financiële rapportage. Elke subsidieprogramma hanteert haar eigen regels met betrekking tot declarabele kosten, berekening van loonkosten, archiveringsverplichting, etc. Financiële boekhouding en rapportage wordt door beleidsmedewerkers vaak als een van de lastigere delen van Europese projecten gezien en kan een drempel vormen voor deelname aan Europese projecten. Om de beleidsmedewerkers zoveel mogelijk in deze last te ontzien en te ondersteunen, is het van belang dat:

- De gemeente voldoende projectcontrollers heeft om te ondersteunen bij het groeiend aantal (grootschalige) Europese projecten;
- De projectcontrollers kennis hebben van de financiële regels van Europese subsidieprogramma's

Om tegemoet te komen aan bovenstaande, is in 2023 een externe financieel expert gevraagd om Leeuwardens financiële administratie van Europese projecten te evalueren, en vervolgens per veelgebruikt subsidieprogramma handleidingen voor de financiële administratie op te stellen. Tevens is een nieuwe projectcontroller aangetrokken, die controllersactiviteiten uitvoert voor alle lopende Europese projecten. Beide ontwikkelingen hebben ervoor gezorgd dat de financiële administratie van Europese projecten in 2023 met meer structuur verloopt. Dit ontlast betrokken beleidsmedewerkers, die zich daardoor meer op de inhoud kunnen richten.

Organisatie van Engelse les voor projectmedewerkers

Voor deelname aan Europese samenwerkingsprojecten is (een mate van) beheersing van de Engelse taal cruciaal. In gesprek met betrokken beleidsmedewerkers is gebleken dat er behoefte was ontstaan aan een cursus Engels, om effectiever in projectmeetings deel te kunnen communiceren. In 2023 is samen met de afdeling P&O een cursus Engels opgezet met een externe begeleider. De cursus is in het najaar van 2023 begonnen en telde 16 deelnemers, verdeeld over twee groepen (startniveau B2 en C2 Engels). De cursus zal in 2024 terugkeren.

Kennissessies Europees beleid

Voor het ontwikkelen en uitvoeren van Europese projecten is kennis van Europees beleid bij beleidsmedewerkers een pré. Daarom is er in 2023 gestart met het organiseren van kennissessies per beleidsthema. Deze sessies dienen ter inspiratie voor het vormen van lokaal beleid, en helpen projectmedewerkers de context van Europese projecten te begrijpen. Daarnaast beogen wij via de kennissessie de integraliteit binnen Europese programma's te vertalen naar de eigen organisatie. Dit jaar is er gestart met de organisatie van kennissessies op het thema mobiliteit en de cros-sectorale New European Bauhaus-stroming. De sessies worden gegeven in samenwerking met het NG4 EU Office in Brussel en zullen in 2024 doorgaan.

5. Conclusie en vooruitblik

In 2023 heeft de uitvoering van de Europa Agenda 2022-2026 een vlucht genomen. Om de organisatie in staat te brengen op grotere schaal Europese projecten te ontwikkelen en uit te voeren, is er geïnvesteerd in organisatieontwikkeling. Door het verzorgen van cursus Engels, het aanbieden van kennissessies op inhoudelijke thema's en de uitbreiding van de financieel-administratieve ondersteuning is de gemeente ook beter in staat om Europese projecten uit te kunnen voeren. Daarnaast hebben we in 2023 geïnvesteerd in het zichtbaar maken van Leeuwarden bij relevante Europese spelers door tweemaal een bezoek aan Brussel te organiseren, en verschillende delegaties uit Europa op het thema innovatie te ontvangen.

Op projectniveau zien we dat het investeren in het opstellen van een Europa Agenda en het op orde brengen van de randvoorwaarden (waaronder het investeren in het EuropaPact Fryslân en het NG4 EU Office) haar vruchten afwerpt en zichzelf meer dan terugverdient. De drie grote Interreg projectaanvragen die eind 2022 zijn ingediend (Water Warmth, SCEPA en IB Green), zijn in 2023 allemaal toegekend. De stijgende trend in jaarlijks toegekende Europese subsidiebedragen zet zich daarmee flink door. De toekenning van deze drie grote projecten leidt ertoe dat Team Europa haar capaciteit in 2023 meer heeft moeten verdelen tussen projectuitvoering, projectontwikkeling en organisatieontwikkeling om de groei (grote) projecten aan te kunnen.

Inhoudelijk zien we dat onze Europese projecten, mede dankzij grotere subsidiebedragen, steeds meer impact weten te maken. Steeds vaker zien we dat Team Europa goed is aangehaakt op de grote opgaves waar wij als gemeente voor staan. Denk hierbij aan de herontwikkeling van Spoordok (Active Cities), het bestrijden van energiearmoede (SCEPA), het klimaatadaptief maken van bedrijventerreinen (IB Green) en de warmtetransitie (Water Warmth). De enquêtes die zijn afgenomen bij de betrokken beleidsmedewerkers bevestigen dit beeld. De beleidsmedewerkers geven aan dat hun Europese projecten ondersteunend zijn in het opdoen van kennis, beleidsontwikkeling en het doen van (fysieke) investeringen. De Europese projecten zijn voor veruit de meeste projectmedewerkers een verlenging van de dagelijkse werkzaamheden, al blijft hier wel ruimte voor verbetering.

Vooruitblikkend op 2024, verwachten we dat dezelfde lobbylijnen aandacht zullen blijven vragen, en dat er meer inzet gepleegd zal gaan worden op de lobby voor het Sociaal Klimaatfonds. Met betrekking tot Europese projectontwikkeling wordt verwacht dat er meerdere aanvragen worden ingediend op de thema's klimaatadaptatie, digitalisering, circulair bouwen en energietransitie. Daarnaast zal 2024 ook grotendeels in het teken staan van de uitvoering van lopende projecten. De uitdaging van het komende jaar zal zijn om lopende projecten succesvol ten uitvoering te brengen, ruimte te houden voor projectontwikkeling en ervoor te zorgen dat de organisatie de capaciteit en middelen om Europees te werken behoudt en uitbreidt.

Bijlage 1. Looptijd van de projecten

[illegible]

Bijlage 2: Overzicht van Europese projecten gemeente Leeuwarden

In deze bijlage wordt er per thema van het Europa Agenda beschreven welke projecten in 2023 zijn uitgevoerd, wat het budget van het project is en wat het doel van het project is. Dit hoofdstuk bevat ook een aantal projecten dat in 2023 is afgerond.

Een Groen-Blauw Leeuwarden

IB Green

In 2023 is het Interreg North West Europa project IB-Green goedgekeurd. IB Green staat voor 'Industrial and Business Parks' en heeft als doel om bedrijventerrein bestendig te maken tegen het veranderende klimaat, met daarin de nadruk op watersnood en hittestress. Binnen IB-Green zet Leeuwarden zich in om het bedrijventerrein de Hemrik klimaatadaptief te maken. Uit een stresstest en de praktijk is gebleken dat de Hemrik door versteviging bij extreem weer vaak last heeft van wateroverlast en hittestress. Dit vormt ook een risico voor de economische waarde van het bedrijventerrein. Binnen IB Green zal de gemeente specifiek:

- De publieke delen van de Hemrik vergroenen door het planten van bomen en het aanleggen van een wadi;
- Een groencoach aanstellen die bedrijven kan ondersteunen bij het vergroenen van hun eigen terrein;
- Leren van innovatieve toepassingen van internationale partners

Programma	Interreg North-West Europe
Partners (<i>inter alia</i>)	Climate Alliance, Flux50, Lille Metropole, Hessian Centre of Climate Change, Sandyford Business Park, Bonn Science Shop, Arnhem
Budget voor Leeuwarden	€807.415,25 waarvan 60% vergoed (€484.449,15)
Looptijd	31-05-2023 tot 01-10-2026

Water Warmth

In de Leeuwarder Energie Agenda 2021-2024 en de Warmtevisie Leeuwarden stelt de gemeente Leeuwarden de ambitie om in 2024 uitvoeringsplannen te maken voor (het equivalent van) 10.000 aardgasvrije woningen en 5.000 aardgasvrije gebouwen. Deze ambitie is een tussendoelstelling richting de ambitie om in 2050 een klimaatneutrale gemeente te zijn. Om gebouwen van het gas af te halen, zijn er alternatieven nodig om huizen van verwarming te voorzien. Een van de aardgasvrije opties die in de LEA genoemd wordt is aquathermie. Om een pilot op te zetten met een collectief aquathermienetwerk, is in 2022 het Interreg North Sea Region project Water Warmth ingediend. In 2023 is deze toegekend. Binnen Water Warmth zal de gemeente:

- Een pilot aquathermiesysteem opzetten in het dorp Baard, en daarmee 5 huizen en een school van duurzame warmte voorzien;
- De pilot evalueren en samen met het internationale consortium opschalingsplannen opstellen.

Programma	Interreg North Sea Region
Partners (<i>inter alia</i>)	Mechelen, Provincie Fryslân, Warm Heeg BV, Grieneke, Fryske Marren, TU Delft

Budget voor Leeuwarden	€569.285,00 waarvan 60% vergoed (€341.571)
Looptijd	1-5-2023 tot 31-07-2026

Path2LC (in 2023 afgerond)

In het PATH2LC-project werken overheden samen om met en van elkaar te leren hoe ze CO2-vrije gemeenten kunnen realiseren. De belangrijkste activiteiten in het project zijn het opstellen van verschillende actieplannen voor duurzame energie (en klimaat) die de gemeenten zullen ontwikkelen en uitvoeren. Het PATH2LC-project stimuleert:

- de uitwisseling van bestaande kennis en ervaring tussen gemeenten;
- de afstemming tussen verschillende bestuursorganen binnen de gemeenten;
- de samenwerking met lokale belanghebbenden.

Daarnaast is het doel om de betrokken overheden te helpen met de vereiste plannings- en monitoringsystemen. Hiermee kunnen transitieplannen worden ontwikkeld en uitgevoerd, en komen we dichterbij het behalen van de doelstellingen die zijn vastgelegd in de actieplannen. De netwerksamenwerking is bedoeld om overheden en gemeentes met elkaar te verbinden, om van elkaar te leren, en de betrokkenheid bij de energie- en klimaattransitie te vergroten. Beleidsmakers en overheidsinstanties op gemeentelijk niveau worden ondersteund door wetenschappelijke expertise om inzicht te krijgen in de haalbaarheid van hun actieplannen en het uitvoeren van maatregelen. De netwerken zijn 5 bestaande samenwerkingsnetwerken van gemeentes in Italië, Griekenland, Portugal, Nederland en Frankrijk. Met het project nodigen de deelnemende partijen ook andere gemeenten uit om aan te sluiten en te leren van deze netwerkbenadering.

Programma	Horizon 2020
Partners (<i>inter alia</i>)	REES (LEAD), ISI, EEG, EMC, Hespel, UCSA, Sustainable City Network, OesteCIM, Cities Northern Netherlands, ALTE69
Budget voor Leeuwarden	€118.701,25 (waarvan 100% vergoed)
Looptijd	September 2020 tot augustus 2023

FLEXPOSTS

FLEXPOSTS wil nieuwe methoden en benaderingen introduceren voor gecombineerde stads- en energiesysteemplanning. Dit gebeurt door bestaande (*state of the art*) technologieën, kennis en ervaringen uit eerdere projecten te gebruiken en te combineren tot een unieke toolkit voor besluitvormers. Positieve Energie Districten (PED's) zijn gebieden met een netto positieve energiebalans per jaar. Deze gebieden zijn cruciaal in de energietransitie maar de uitvoering ervan is lastig vanwege regelgeving en organisatorische en planologische vraagstukken.

FLEXPOSTS brengt bevindingen in de praktijk in twee demonstratieprojecten in Leeuwarden en Aalborg (DK), waarbij in samenwerking met belanghebbenden een PED-netwerk wordt opgezet en getest. Het project heeft als doel het implementatieproces van PED's te verbeteren, met de nadruk op flexibele energiebronnen. Dit integreert PED's in de planning van steden en energiesystemen. Organisatiestructuren worden ontwikkeld en beoordeeld en gebundeld tot een toolkit voor besluitvormers.

Gemeente Leeuwarden participeert in dit project door ondersteuning te bieden op het gebied van o.a. het aanleveren van onderzoeksvragen en het functioneren als klankbord. Dus, alhoewel de subsidie voor de gemeentelijke organisatie wellicht 0% bedraagt, heeft de participatie van Gemeente Leeuwarden in het project financieringsmogelijkheden gecreëerd voor andere belangrijke partners binnen de gemeente.

Programma	JPI Urban Europe
Partners (inter alia)	New Energy Coalition, Hanzehogeschool
Budget voor Leeuwarden	€64.425 (waarvan 0% vergoed)
Looptijd	23 Augustus 2022 tot 23 augustus 2025

Water4All

Water4All is geen traditioneel project, maar een partnerschap onder Horizon Europe. In het partnerschap werken verschillende partijen samen om een Strategic Research and Innovation Agenda te ontwikkelen en uit te voeren gericht op het realiseren van waterzekerheid binnen Europa. Naast gemeente Leeuwarden nemen, vanuit Friesland, Wetsus, CEW, Water Alliance, CIV Water en provincie Fryslân deel aan het partnership. Voor Wetsus richt deelname in het partnerschap zich op de (co-)financiering van het PhD-programma, voor CEW richt het partnerschap zich op de ontwikkeling van en management van Living Labs/testlocaties en de WaterAlliance richt zich binnen het partnership op matchmaking tussen watertechnologiebedrijven en eindgebruikers.

De provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden zijn door de WaterCampus gevraagd deel te nemen in het partnerschap. De rol van de gemeente en provincie in het project richt zich op het stimuleren en faciliteren van innovatief onderzoek en het testen van nieuwe toepassingen. Er wordt tijdens fase 1 van het partnership onderzocht hoe die doelstelling het beste vormgegeven kan worden. Hierin wordt samengewerkt met andere steden en regio's. Een andere specifieke doelstelling in het project is de financieringsinstrumenten vanuit de Europese Commissie, de nationale overheid, de regionale overheid en de lokale overheid beter op elkaar af te stemmen zodat er daadwerkelijk synergie gecreëerd kan worden.

Programma	Horizon Europe
Partners (inter alia)	ANR, Water Alliance, CEW, RVO, Water Campus en Provincie Fryslân
Budget voor Leeuwarden	€155.065, waarvan 60% vergoed (€90.855)
Looptijd	1 Februari 2022-

Goed Leven in Leeuwarden

SCEPA

In 2023 is het Interreg North West Europe project SCEPA (Scaling Up the Energy Poverty Approach) goedgekeurd. SCEPA richt zich op het opschalen van bewezen succesvolle aanpakken om energiearmoede te verminderen. Door succesvolle aanpakken uit te wisselen en op te schalen, draagt het project bij aan een eerlijkere energietransitie. Binnen SCEPA zal Leeuwarden specifiek

- Met de andere (kennis)partners een toolbox rondom energiearmoede te ontwikkelen, met daarin verschillende maatregelen en de omstandigheden/context waarin zij effectief zijn;

- Samen met de kennispartners een lokaal SCEPA-plan voor Leeuwarden op te stellen;
- De activiteiten van het energieloket opschalen (zoals bijvoorbeeld de witgoedwissel en de isolatiepilot)
- Inspiratie op te halen voor communicatiemaatregelen waarmee de energiecoaches een groter bereik hebben en deze eventueel te implementeren.

Programma	Interreg North-West Europe
Partners (inter alia)	Arnhem, Leuven, Mechelen, HAN University, Paris Climate Agency, Luik, European Association for Local Democracy, Intermunicipal Association of West Flanders, South East Energy Agency
Budget voor Leeuwarden	€821.160, waarvan 60% vergoed (€492.696)
Looptijd	2023 – 2026

Active Cities

Active Cities is een Interreg North Sea Region project dat zich richt op het stimuleren van actieve mobiliteit in 8 Europese steden, en daarmee een bijdrage te leveren aan gezondere en duurzamere Noordzee-regio. Het project is opgedeeld in het onderzoeken naar de mogelijkheden om actieve vormen van mobiliteit de in steden te vergroten en het implementeren van deze mogelijkheden door middel van (fysieke) pilots. Daarbij richt het zich op fysieke infrastructuur, mobiliteitshubs en menselijk gedrag. De gemeente Leeuwarden zet Active Cities in om actieve mobiliteit de ruimte te geven in het het nieuwe Spoordok.

Programma	Interreg North Sea Region
Partners (inter alia)	Groningen, Lund, Aarhus, Hamburg, Bergen, Lille, Mechelen, Aalborg University, Walk21, KU Leuven
Budget voor Leeuwarden	€923.958, waarvan 60% vergoed (€554.375)
Looptijd	3-10-2022 tot 31-12-2025

Economisch Sterk Leeuwarden

BeCultour (in 2023 afgerond)

BeCultour is een internationaal project dat zich richt op het uitwisselen van ontwikkelen en toepassen van circulair cultuurtoerisme. Gemeente Leeuwarden nam in dit project deel aan de zogenaamde Community of Practice. Dat betekent dat zij zelf geen activiteiten in het project hoefde uit te voeren, maar wel toegang had tot projectbijeenkomsten en kon delen in de opbrengsten van het project. Deelname aan BeCultour was in lijn met het Leeuwarder toerismebeleid dat de thema's duurzaamheid en toerisme probeert te integreren.

Programma	Horizon2020
Partners (inter alia)	Polen, Verenigd Koninkrijk, Letland, Italië, Cyprus, Roemenië, Servië, Griekenland, Finland en Portugal
Budget voor Leeuwarden	Reiskosten (€3.000- €5.000, waarvan 100% vergoed)
Looptijd	1 september 2021 tot 31 december 2023

Craft Cities

New European Bauhaus (NEB) is een initiatief van commissievoorzitter Ursula von der Leyen. Het idee achter NEB is dat de vele transformaties die de komende jaren in de gebouwde omgeving nodig zullen zijn op een duurzame, mooie en inclusieve manier moeten gebeuren. NEB brengt burgers, experts, bedrijven en instellingen samen om duurzaam leven in Europa en daarbuiten opnieuw vorm te geven. Naast het creëren van een platform voor experimenten en verbinding, ondersteunt het initiatief ook positieve verandering door toegang te bieden tot EU-financiering voor mooie (esthetische), duurzame en inclusieve projecten.

CrAft Cities is een project gefinancierd vanuit Horizon Europe. Doelstelling van het project is om New European Bauhaus-transformaties naar klimaat neutrale, mooie en inclusieve steden (als onderdeel van de European Green Deal) te ondersteunen. Binnen het project zijn drie voorloper-steden aangewezen en is een netwerk van 60 geïnteresseerde steden geselecteerd. Binnen het project worden NEB-modellen getest. De inzet van Leeuwarden is om één van de pilotlocaties te worden en daarnaast met de andere steden in het project nieuwe Europese samenwerkingsprojecten op te zetten om NEB in de praktijk te brengen.

Programma	Horizon Europe
Partners (<i>inter alia</i>)	Amsterdam, Bologna, Praag (voorlopersteden)
Budget voor Leeuwarden	Reiskosten (waarvan 100% vergoed)
Looptijd	05-2023 tot 04-2025

Giggin' Policy

Binnen Giggin' Policy werkt de gemeente Leeuwarden drie jaar samen met lokale overheden en kennisinstellingen in Ierland, Schotland, Spanje en Finland. Het onderwerp is de zogenaamde 'GIG-economy', een economie waarin freelance-werk en nul-uren contracten heel gangbaar zijn. De komende generatie zal steeds vaker met zzp, freelance-posities te maken hebben i.p.v. vaste dienstverbanden. Een mbo-er die na zijn opleiding als technicus, grafisch ontwerper, ICT-er, bouwvakker, etc. aan de slag gaat moet kunnen netwerken, communiceren en proactief achter klussen aan kunnen gaan. Kennisinstellingen moeten hierop inspelen zodat ze die jongeren opleiden voor de arbeidsmarkt waar straks behoefte aan is. Daarom gaan we binnen het project samenwerken aan bewustwording over de gig-economy en brengen we jongeren in contact met beleidsmakers en adviseurs. Dat betekent samen met jongeren in gesprek gaan over welk beleid nodig is voor dit arbeidsmarktvraagstuk. Het is de bedoeling een structuur op te zetten waar jongeren vaker hun mening geven aan beleidsmakers. De gemeente doet aan dit project mee vanwege het actuele onderwerp, de samenwerking met gig-economy beleidsadviseurs elders in Europa, en het opzetten van een structuur waarbij mbo-jongeren hun stem kunnen laten horen aan beleidsmakers.

Programma	Erasmus+
Partners (<i>inter alia</i>)	Erasmus+ Friesland College, ROC Friese Poort, Learning Hub Friesland, Meath County Council (IR), Dundalk Institute of Technology (IR), Noord-Ierland, Spanje
Budget voor Leeuwarden	€64.794 (waarvan 80% vergoed = 51.835)
Looptijd	1 december 2020 tot 1 november 2023

UpGradeSME (in 2023 afgerond)

In het UpGradeSME-project werkt Leeuwarden met 7 andere partners uit 6 verschillende Europese regio's samen om de exportpositie van het midden- en kleinbedrijf (MKB) te verbeteren. Exporterende bedrijven zijn meer concurrerend en kunnen economische schommelingen beter opvangen. Daar willen we graag de Leeuwarder bedrijven bij helpen en de ondersteunende partijen in faciliteren. Om de export van het MKB te stimuleren, werken de partners samen aan het ontwikkelen van beleidsinstrumenten die de barrières voor het exporteren van producten en diensten kunnen verlagen. De partners organiseren daartoe gedurende 5 jaar o.a. workshops, uitwisselingen, en studiebezoeken.

Programma	Interreg Europe
Partners (<i>inter alia</i>)	Hongarije, Roemenië, Business Development Friesland Foundation Steinbeis Innovation GmbH (Duitsland), Portugal, Spanje
Budget voor Leeuwarden	€ 61.414 waarvan 85% vergoed = 52.201,90
Looptijd	1 januari 2016 tot 31 maart 2023